

Åter till Lagersberg

L1982:8406 och L2019:1357
Lagersberg 2:3
Eskilstuna kommun och socken
Södermanland
Sabina Larsson

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Södermanlands län med platsen
för schaktningsövervakningen markerad i rött.*

© 2020 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2020:23

Författare	Sabina Larsson
Kvalitetsgranskning	Erica Strengbom
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Mangårdsbyggnaden sedd från väster.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_200001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:23

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Åter till Lagersberg

L1982:8406 och L2019:1357

Lagersberg 2:3

Eskilstuna kommun och socken

Södermanland

Sabina Larsson

Lst dnr 431-8134-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län Södermanland
Kommun Eskilstuna
Landskap Södermanland
Socken Eskilstuna
Fastighet Lagersberg 2:3

Fornlämningsnummer L1982:8406, L2019:1357
Lämningsstyp Härd och bytomt
Datering Bronsålder, historisk tid

Typ av undersökning Arkeologisk undersökning
i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum 2019-12-20
Länsstyrelsens diarienummer 431-8134-2019
Uppdragsnummer i Fornreg 201901538
Arkeologgruppens projektnummer P20007

Projektledare Erica Strengbom
Fältpersonal Erica Strengbom, Sabina Larsson

Undersökt yta 52m² eller 95 löpmeter
Inmätningsteknik Handhållen GPS
Koordinatsystem SWEREF 99 TM
Höjdsystem RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd gjordes.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Tidigare undersökningar	6
Syfte och målgrupper	6
Metod och genomförande	6
Resultat och tolkning	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	10
Referenser	11
Bilagor	12
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	12

Figur 1. Karta över Eskilstuna med platsen för undersökningen markerad med svart ring.
Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har i januari 2020 genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Lagersbergs säteri utanför Eskilstuna i Södermanland. Anledningen var Norman Arkitektkontor AB:s planerade schaktning för elledning och stolpfundament. Inga lämningar påträffades vid schaktningsgrävningen.

Inledning

Under två dagar i januari 2020 har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning på Lagersbergs säteri utanför Eskilstuna i Södermanland. Anledningen till undersökningen var att Norman Arkitektkontor AB planerade att schakta för elledning och stolpfundament i närheten av härden L1982:8406 och delvis inom gårdstomten för Lagersbergs säteri (L2019:1357). Beslutande i ärendet var Länsstyrelsen i Södermanlands län och undersökningen bekostades av Norman Arkitektkontor AB.

Bakgrund och kulturmiljö

Lagersbergs säteri ligger i en fornlämningsstätt bygd där en stor del av lämningarna utgörs av gravfält och ensamliggande stensättningar. Cirka två kilometer väster om säteriet passerar den historiskt viktiga Strömsholmsåsen. Här finns också länets största gravfält, L1985:6330, med 500 gravar. Gravfältet ingår i riksintresset Åsby-Stenby äng som i sin tur innehåller flera rika fornlämningsmiljöer med bosättningar från åtminstone bronsålder och framåt (Bondesson 2008).

Lagersbergs säteri omnämns för första gången i ett köpebrev år 1356, då benämnt som Hunsta. Den nuvarande bebyggelsen är till stor del uppförd efter år 1668 då gården fick säteriprivilegier. Dagens mangårdsbyggnad är tillkommen vid den här tidpunkten, men är byggd ovanpå en medeltida källare (Nyström & Eriksson 2008). På den äldsta kända kartan över Lagersberg, en geometrisk avmätning från år 1647 (akt C18-19:c318), avbildas gården med en enda byggnad omgärdad av betesmark. Följande kartor (akt C18-19:1, C18-19:6) visar hur fler byggnader tillkom, bland annat en ladugård, stallgård och slakteri samt den allé som idag flankerar vägen upp mot gårdsplanen. Den norra flygeln tillkom i samband med uppförandet av mangårdsbyggnaden och den södra något senare, under 1700-talet (Nyström & Eriksson 2008). Lagersbergs säteri är idag en del av Eskilstuna stadsmuseums verksamhet.

Tidigare undersökningar

År 2011 genomfördes en schaktningsövervakning av Stiftelsen Kulturmiljövård i samband med att säteriet skulle anslutas till fjärrvärme. Då påträffades flera avsatta kulturlager från historisk och förhistorisk tid. Lagren visade på en kontinuitet som troligen sträcker sig från yngre järnålder in i medeltiden för att därefter göra ett avbrott. Det yngre lagret innehöll fynd från 1600- och 1700-talen vilket sammanfaller med utbyggnaderna av säteriet. Den äldsta lämningen som påträffades vid schaktningsövervakningen var härden L1982:8406 som ^{14}C -daterades till bronsåldern (Holm 2011).

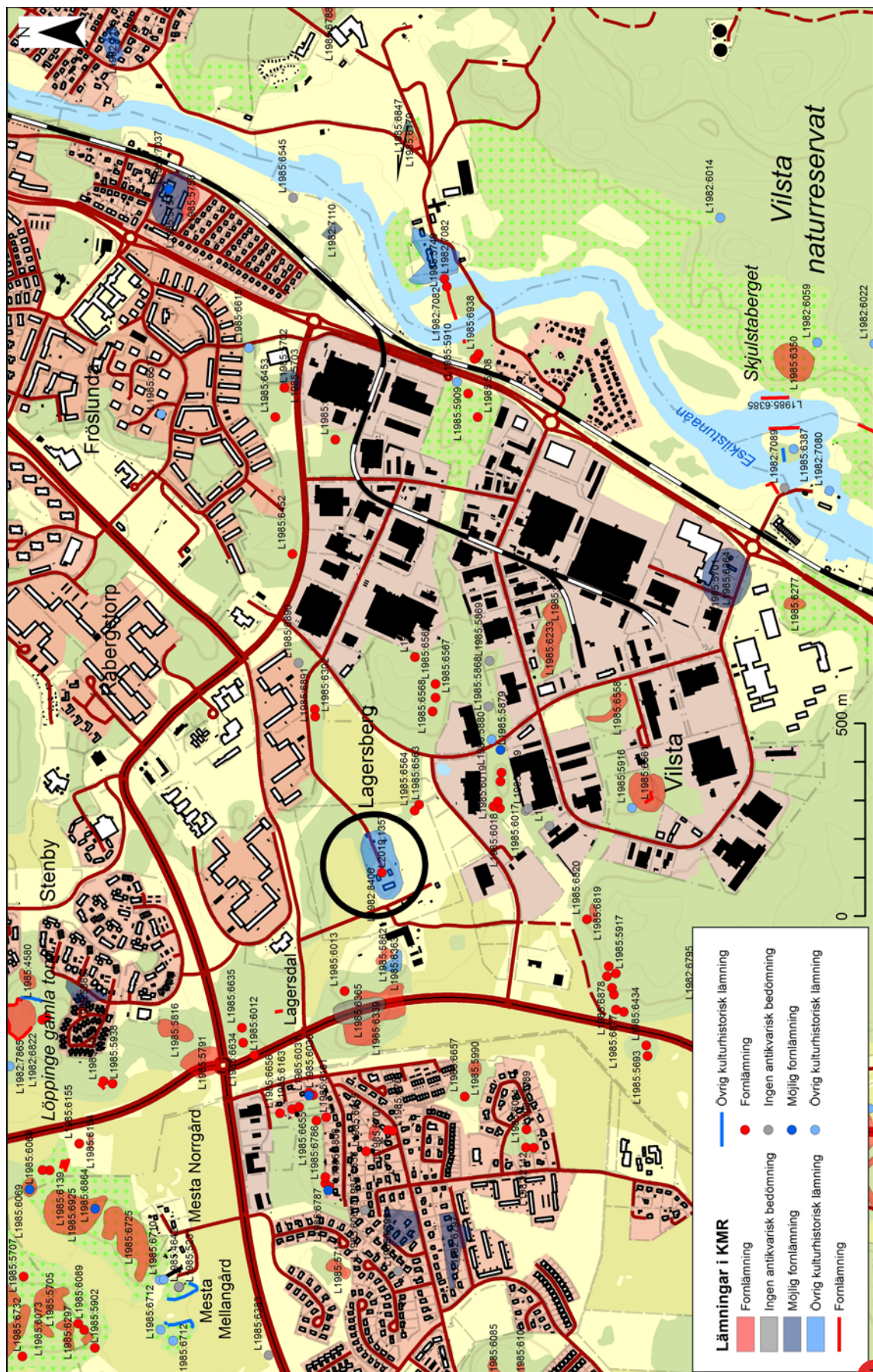
År 2018 genomförde Arkeologgruppen AB en schaktningsövervakning inom säteriets ägor, strax intill det nu aktuella undersökningsområdet. Trots att schaktet grävdes på de områden där förhistoriska lager tidigare konstaterats, påträffades inga lämningar. Förmodligen finns bevarade lager på en djupare nivå än vad schaktet krävde (Strengbom 2019).

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar inom den del av fornlämningen som berörs samt att tillvarata fynd. Mer komplicerade lämningar fick inte tas bort utan Länsstyrelsens godkännande. Målgrupper för undersökningen var främst Länsstyrelsen och företagen.

Metod och genomförande

Schaktet grävdes skiktvis med en 0,5 meter bred skopa ner till 0,5 meters djup. På sex ställen grävdes schaktet ned till 1 meter för att förbereda för stolpfundamenten. Det var inte nödvändigt att bredda schaktet vid de ytorna. Arbetet påbörjades i den västra delen där schaktet grävdes i väggkanten för att på gårdsplanen grävas samman med ett tidigare elkabelschakt (se Arkeologgruppen AB rapport 2019:17). Schaktet beskrevs, fotograferades och mättes in med handhållen GPS. Samtliga fynd som framkom noterades, men tillvaratogs inte.

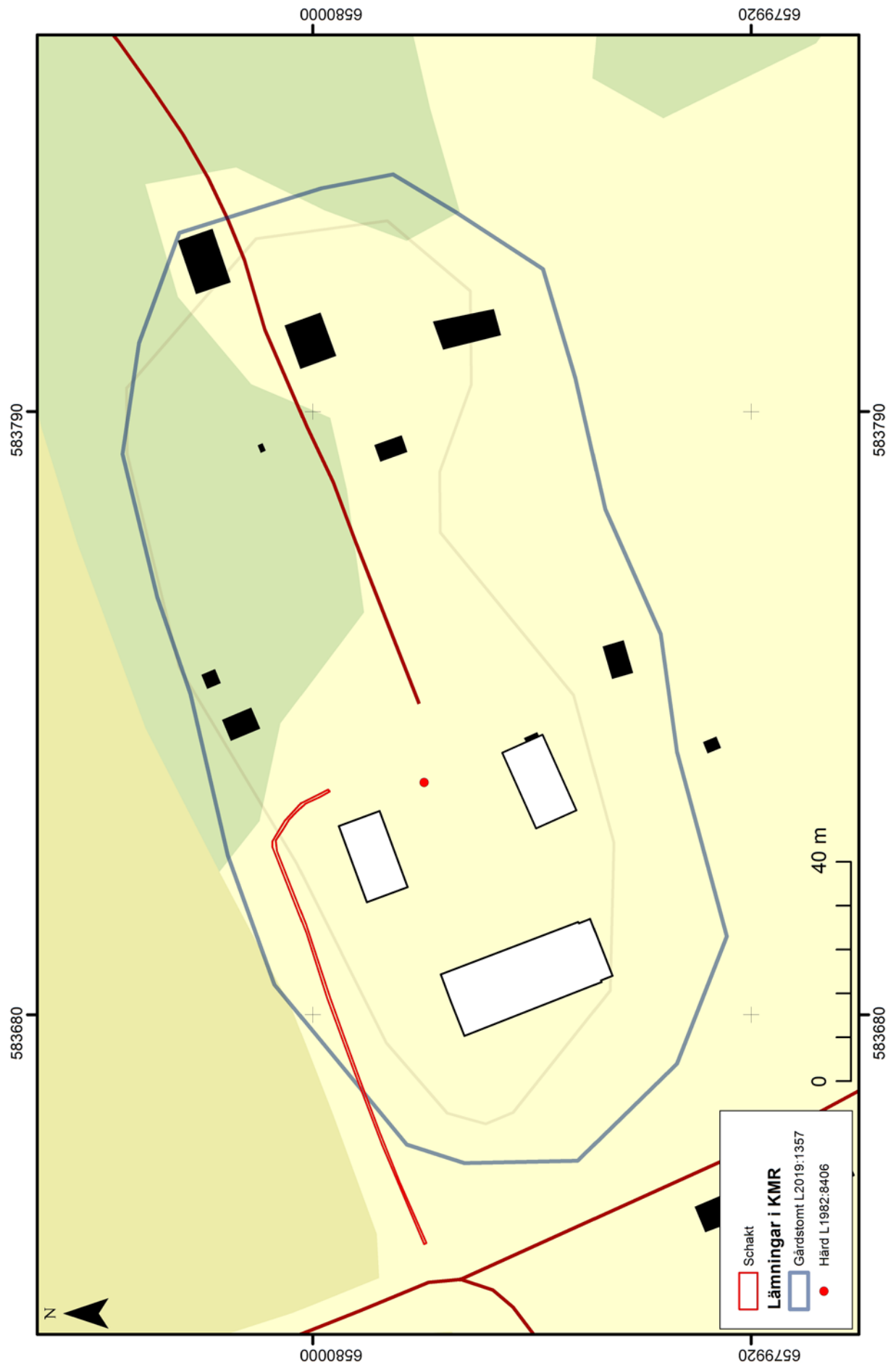
Figur 3. Schaktning pågår! Foto från väster.

Resultat och tolkning

Schaktet var 0,5 meter brett och cirka 95 meter långt och var förlagt på gårdstomtens norra sida. I väster påbörjades schaktet i en uppbyggd vägbank som idag används som gång- och cykelbana. Längs med vägen löper bitvis en stengärdesgård. Schaktet grävdes österut för att därefter vika av i riktning mot gårdsplanen där det till sist grävdes samman med ett tidigare elkabelschakt (se Arkeologgruppen AB rapport 2019:17).

Stratigrafiskt bestod schaktet av ett 0,25–0,40 meter tjockt matjordslager innehållande tegelfnyk och sentida skärvor flintgods. Undergrunden bestod i väster av ljusgrå lerig silt för att i öster övergå till grusig morän med enstaka större stenar. I den östra delen, upp mot gårdsplanen, påträffades ett utfyllnadslager bestående av grusig silt med stenar, 0,10–0,40 meter stora. I det lagret noterades förekomst av kakelugnstegel, flintgods och en skärva rödgods. Lagret är troligtvis samma som det som framkom på gårdsplanen vid tidigare schaktningsarbete (Strengbom 2019).

I övrigt framkom inga arkeologiska lämningar eller kulturlager vid schaktningsarbetet.

Figur 4. Schaktplan. Skala 1:1 000.

Figur 5. Det igenlagda schaktet med säteriets mangårdsbyggnad i bakgrunden. Foto från nordväst.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med schaktningsövervakningen var att löpande undersöka och dokumentera mindre komplicerade lämningar samt tillvarata fynd. De lager och fynd som framkom vid undersökningen noterades och dokumenterades. Då de enda fynden som framkom påträffades i ett utfyllnadslager tillvaratogs de inte.

Referenser

Tryckta källor

- Bondesson, W. 2008. *Hur två exploateringsområden påverkar riksintresseområdet Åsby-Stenby äng*. Kulturmiljöanalys. Södermanland, Eskilstuna stad och kommun. UV Mitt rapport 2008:15.
- Holm, J. 2011. *Lagersbergs säteri. Kulturlager i fjärrvärmeschakt*. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2011:53.
- Nyström, B & Eriksson, E. 2008. *Lagersbergs säteri*. Stiftelsen Lagersberg och Eskilstuna stadsmuseum 2008.
- Strengbom, E. 2019. *Schaktning för ny belysning vid Lagersbergs säteri*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. L1982:8406, L2019:1357, Lagersberg 2:3, Eskilstuna kommun och socken, Södermanland. Arkeologgruppen AB rapport 2019:17.

Historiska lantmäteriakter

LANTMÄTERISTYRELSENS ARKIV

- Akt C18-19:c318. Geometrisk avmätning. Hunsta eller Lagersberg nr 1–2. 1647.
- Akt C18-19:1. Geometrisk avmätning. Hunsta eller Lagersberg nr 1–2. 1723.
- Akt C19-19:6. Ägomätning. Hunsta eller Lagersberg nr 1–2. 1824.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Nr	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	95	0,5	0,5–1	0,25–0,40 meter matjord Undergrunden består i väster av ljusgrå silt som i öster övergår i grusig morän med enstaka större stenar.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:23

